

SELECCIÓ CLONAL DE LA GARNATXA NEGRA

Carme Domingo

Assessorament i Desenvolupament Vitícola. Institut Català de la Vinya i el Vi (INCAVI)

RESUM

En la comunicació s'introdueixen els termes d'ampelografia i ampelologia dels diferents tipus de garnatxa: garnatxa negra, garnatxa blanca, garnatxa roja i garnatxa peluda, així com la selecció clonal sobre el grup garnatxa realitzada per l'Institut Català de la Vinya i el Vi (INCAVI) en col·laboració amb l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA); i s'exposen també els resultats.

PARAULES CLAU: ampelografia, ampelologia, garnatxes.

SELECCIÓN CLONAL DE LA GARNACHA TINTA

RESUMEN

En la comunicación se introducen los términos de ampelografía y ampelología de los diferentes tipos de garnacha: garnacha tinta, garnacha blanca, garnacha roja y garnacha peluda, así como la selección clonal sobre el grupo garnacha realizada por el Instituto Catalán de la Viña y el Vino (INCAVI) en colaboración con el Instituto de Investigación y Tecnología Agroalimentarias (IRTA); y se exponen también los resultados.

PALABRAS CLAVE: ampelografía, ampelología, garnachas.

CLONAL SELECTION OF GRENACHE NOIR

ABSTRACT

This paper deals with the ampelography and ampelology of different kinds of Grenache (black, white, red and furry) and the clonal selection of the Grenache group carried out by the Catalan Institute of Vines and Wine (INCAVI) in collaboration with the Institute for Agri-Food Research and Technology (IRTA). The results of this research are presented.

KEYWORDS: ampelography, ampelology, Grenaches.

Correspondència: Carme Domingo. Institut Català de la Vinya i el Vi (INCAVI). Plaça de l'Àgora, 2. 08720 Vilafranca del Penedès. Tel.: 938 900 211. A/e: carme.domingo@gencat.cat.

Ampelografia és la ciència de la descripció i la classificació de la vinya basada en l'observació i la il·lustració de caràcters de la planta. El terme deriva del grec *ampelos* (vinya) i *grafos* (classificació). Històricament, les varietats de vinya sempre han estat descrites a través de dibuixos i, més tard, fotografies. Mentre que la caracterització de les varietats s'havia dut a terme tradicionalment usant observacions morfològiques i fenològiques, avui dia les tècniques d'anàlisi de DNA basades en marcadors moleculars són capaces de proporcionar informació objectiva sobre la identitat d'una varietat i poden ajudar a aclarir els seus orígens. Des que la identificació de les varietats ja no es basa només en l'art de l'observació i reproducció gràfica, sinó també en moltes altres branques de la ciència, el nom correcte ha de ser *ampelologia* i no *ampelografia*. L'ampelologia agrupa més d'una ciència i inclou tres mètodes per a la identificació més precisa de les varietats:

— Descripcions ampelogràfiques i ampelomètriques: les primeres descriuen les característiques morfològiques; les últimes consisteixen en mesures dels òrgans i són menys subjectives que les ampelogràfiques.

— Mètodes bioquímics, com ara l'anàlisi d'isoenzims o l'anàlisi de molècules precursors d'aromes, que revelen la presència o absència d'enzims específics i d'alguns metabòlits en cada varietat.

— Mètodes biomoleculars, que revelen les seqüències de DNA específiques per a varietats.

Les característiques ampelogràfiques estan classificades en qualitatives, quantitatives i alternatives (presents o absents). En el cas de les garnatxes, la garnatxa negra i la garnatxa peluda mostren una densitat dels pèls del revers de la fulla adulta nul·la o alta. Les característiques morfològiques de fulles i raïms poden ser molt afectades pel medi ambient (aigua i disponibilitat de minerals en el sòl, rendiments de les vinyes, malalties, etc.) i poden induir a errors. L'ampelografia ens ajuda a l'hora de distingir subvariants (p. ex., su-moll) o mutacions. Les garnatxes difereixen en característiques ampelogràfiques com el color de la baia i la densitat dels pèls de la fulla (garnatxa blanca, garnatxa roja, garnatxa negra i garnatxa peluda), que no es poden distingir amb el mètode molecular dels marcadors microsatèl·lits.

L'Institut Català de la Vinya i el Vi (INCAVI), amb el suport de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA), va iniciar la selecció clonal de les vinyeres cultivades i emparades sota la DOQ Priorat, l'abril de 1977. Amb la col·laboració del Servei d'Extensió Agrària - SEA Falset es va iniciar una selecció massal de garnatxa negra (garnatxa país) a una vinya de Capçanes. Malgrat fer termoteràpia de diversos ceps candidats, cap va passar el testatge llenyós al CIDA (actual IMIDA) perquè tenien virus del jaspíat i de l'enrotllat. L'any 1984 es va certificar el primer clon de garnatxa peluda (I-44) i es van lliurar 11.600 borrons als planteristes per a la multiplicació comercial durant els anys 1991-1994. Existien parcel·les de comparació de candidats de clons per realitzar controls vegetatius, productius i qualitius respecte a clons co-

Selecció clonal de la garnatxa negra

merciars francesos (ENTAV-INRA) i americans (Foundation Plant Services, Universitat de Califòrnia, Davis) a Mont-roig, els Hostalets de Pierola, Vimbodí i Poboleda. L'any 1991 es va començar una segona fase de selecció de garnatxa a la Figuera i a Capçanes i en van resultar catorze clons de garnatxa negra i tres de garnatxa peluda. L'estudi comparatiu d'aquests clons s'ha fet a dues parcel·les: Aiguamúrcia (Alt Camp) i Olivella (Garraf).

La garnatxa peluda, que té la característica de ser més resistent al míldiu que la garnatxa negra, sempre ha resultat ser lleugerament més productiva i vigorosa.

L'any 2013 el Consell Regulador de la DO Empordà va promoure la selecció de la garnatxa roja i en el programa de selecció van resultar cinc clons de garnatxa negra, que estan en estudi a Roses (Alt Empordà).